

УДК 007 : 304 : 659.3

ПРОВІДНІ ТЕНДЕНЦІЇ ПРЕЗЕНТАЦІЇ СОЦІАЛЬНОЇ ПРОБЛЕМАТИКИ В АНАЛІТИЧНИХ ПУБЛІКАЦІЯХ ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ ГАЗЕТИ «ДЕНЬ» (2012–2013)

Тетяна Сашук

*Київський національний університет імені Тараса Шевченка,
вул. Мельникова, 36/1, Київ, 04119, Україна, e-mail: tas_ya@ukr.net*

З'ясовано провідні тенденції презентації соціальної проблематики в аналітичних публікаціях всеукраїнської газети «День» (2012–2013). Визначено багаторівневість проблем соціальної практики у виданні. Простежено основні та другорядні аспекти реалізації соціальної проблематики в аналізованому мас-медіа. Жанрове втілення проблем соціальної практики в щоденній газеті розглянуто у взаємозв'язку з аудиторією, на яку скероване видання.

Ключові слова: соціальна проблематика, друковані ЗМІ, класифікація проблематики, контент видання, рубрика, аудиторія.

Постановка наукової проблеми та її значення. Актуалізація питань свободи слова, обстоювання інтересів народу, демократизація суспільства, заборони цензури в ЗМІ, вплив мас-медіа на громадську думку — ці та інші масові явища в різні часи «виводили» на перший план групу певних проблем, актуальних для суспільства на чергових етапах його розвитку.

З-поміж важливих проблем, які стають об'єктом висвітлення сучасних мас-медіа помітне місце посідає проблематика соціальної практики. Вчені з'ясовують переважно актуальні теми суспільного значення, потрактовують проблеми соціальної практики в контексті масової комунікації. Так, окремі аспекти проблем соціальної практики в мас-медіа вивчали науковці Д. Климанська [2], М. Корнієнко [3], О. Лаврик [4], Т. Семигіна [5], Л. Скокова [6], О. Ткаченко [7], Т. Фролова [8], О. Чекмишев [9], К. Шендеровський [10] та ін.

Актуальність дослідження провідних тенденцій презентації проблем соціальної практики беззаперечна. Звернення сучасних журналістів до актуальних питань сьогодення, їх вивчення, аналіз та висвітлення різних аспектів соціально значущих процесів, явищ в аналітичних публікаціях свідчить про те, що ці питання мають суспільний резонанс (обговорюються в масах, коментуються фахівцями відповідної галузі знань, студіюються науковцями тощо). Так, журналісти всеукраїнської газети «День» у своїх публікаціях звертають увагу читачів на актуальні питання соціального життя крізь призму економіки, політики, освіти, культури, мистецтва та ін.

Зауважимо, що звернення журналістів до проблем соціальної сфери відбувалось у різні періоди розвитку суспільства. Ця тематика не втрачає актуальності і сьогодні. Але завжди центральною, ключовою фігурою, яка відіграє важливу роль у формуванні, творенні, пропагуванні, здійсненні соціальної практики, є людина.

Провідні тенденції презентації соціальної проблематики на шпальтах щоденної всеукраїнської газети «День» досі в цьому аспекті повно та системно не розглядалися.

Об'єктом нашого дослідження є аналітичні публікації друкованої версії всеукраїнської газети «День» в контексті з'ясування типових проблем соціальної практики.

Тенденції соціальної проблематики на шпальтах названого видання втілюються в рубрикаційному комплексі, в публікаціях, які об'єднуються спільними проблемно-тематичними мотивами, спрямованими на висвітлення, аналіз, розкриття гостроактуальних тем. Класифікація та типологізація векторів соціальної проблематики, що порушуються в аналізованому мас-медіа, не може претендувати на всеохопність проблем соціальної практики, однак ілюструє основні типові тенденції висвітлення актуальної проблематики соціальної сфери суспільного життя.

Мета наукової розвідки полягає у виокремленні та ілюструванні провідних тенденцій презентації соціальної проблематики в аналітичних публікаціях всеукраїнської газети «День» за 2012–2013 рр.

Виклад основного матеріалу та результатів дослідження. Як відомо, «День» є аналітичним виданням, тому інформація здебільшого подається у аналітичних жанрах. Соціальна проблематика, як правило, втілюється у жанрах статті (проблемна, аналітична), кореспонденції, огляду, інтерв'ю. Важливим доповненням до кожного матеріалу є ілюстрації, фотографії, діаграми, таблиці, які створюють разом із текстом якісний інформаційний продукт.

Названі жанри в цьому контексті є продуктивними, оскільки за їх посередництвом автори мають можливість логічного викладати інформацію, аналізувати проблему, аргументувати думку, залучати фахові коментарі, доповнювати текст зображеннями тощо.

У підручнику із журналістики французького вченого Іва Аньєса зазначається, що «аналітичну статтю, або «аналіз», слід розглядати як одну з прикрас у журналістських жанрах: він надає поточній події ту найвищу можливу додаткову цінність, яку можна отримати, не вирушаючи на місце події (репортаж, дослідження, інтерв'ю). <...> Щоденні та щотижневі газети «загальної інформації» застосовують його часто. Мета насправді полягає в тому, щоб запропонувати читачам інтерпретацію події (або повернення до низки подій) через інші факти, які можуть пролити світло на подію» [1, с. 268]. Автор виокремлює складові написання якісного аналітичного матеріалу: чітка ключова ідея; детальний план; аргументація, що спирається на беззаперечні докази; ясність і простота стилю; доречні вставки [Див. : 1, с. 260–270]. Зауважимо, що основним пунктам цієї схеми відповідає кожна аналітична публікація «Дня».

Змістове наповнення друкованих мас-медіа підпорядковується рубрикації видань. Так, щоденна всеукраїнська газета суспільно-політичної тематики «День» вагомими аспектами соціальної практики подає у рубриках та підрубриках «Політика», «Економіка», «Погляд», «Думка», «Роздуми», «Проблема», «Ситу-

ація», «Паралелі», «Подія», «Факт і коментар», «Точка зору», «NB!», «НП» «Резонанс», «Ексклюзив», «Фотофакт», «Телегід», «Проект», «Культура», «Пошта», «Українці — читайте!», «Суспільство», «Тенденції», «Досвід» та ін., що свідчить про масштаб охоплення актуальної проблематики. Цільова аудиторія видання — українська інтелігенція — читачі, небайдужі до історії, політики, економіки, суспільного та соціального устрою своєї Батьківщини, її минулого, сьогодення і майбутнього.

Аналіз контенту всеукраїнської газети «День» за 2012–2013 рр. показав, що соціальна проблематика реалізується крізь призму проблем освіти, економіки, політики, культури, мистецтва, екології тощо. У цьому контексті можна окреслити провідні проблемно-тематичні вектори щоденної газети «День» наступним чином:

1. Освітня проблема: «Про нову місію вчителя», автор: Людмила Кух (2013. — 14-15 червня); «На «трійку з плюсом», автор: Оксана Миколюк (2013. — 20 лютого); «Три сценарії розвитку вищої освіти в Україні», автор: Марія Семенченко (2013. — 26 лютого); «День» дослідив «арсенал абітурієнта», автор: Аліна Кучеренко (2013. — 6 червня); «Тернопільські вчителі стали заручниками політичного конфлікту», автори: Алла Дубровик, Віталій Селик (2013. — 5 червня);

наприклад, публікація під рубрикою «Освіта» — «Інвестиції в... людину» (автор: Анна Полуденко) вирішує нагальну проблему: сьогодні необхідно сісти за стіл переговорів роботодавцям та представникам освіти і держави, аби домовитися, «яких спеціалістів та як потрібно готувати і хто за це буде платити» (2013. — 6 червня. — С. 8);

2. Економіка та політика крізь призму соціальних проблем: «Вибори завершилися «перемогою всіх», окрім країни», автор: Олександр Палій (2012. — 15 листопада); «Чому летіти з Києва до Мюнхена дешевше, ніж до Львова?», автор: Андрій Муравський (2013. — 4 червня); «Сучасне «економічне середовище» України суперечить національному характеру», автор: Лариса Івшина (2013. — 31 березня); «Україна приречена бути благополучною», автори: Алла Дубровик, Іван Капсамун (2013. — 19 червня); «Що означає сьогоднішній меморандум?» автор: Микола Сірук (2013. — 1 червня);

наприклад, у рубриці «Фінанси» вміщено аналітичну статтю Віталія Княжанського «В Україні — кредитний бум. Але чому експертів не тішить ця раптова позитивна статистика?» (2013. — 21–22 червня), в якій автор, посилячись на думки експертів у галузі кредитування, роздумує над перевагами на недоліками «швидкого» кредитування населення (2013. — 21–22 червня. — С. 9); на цій же шпальті на продовження теми під рубрикою «NB!» вміщено статтю Наталії Білоусової «СБРР залишається... Уряд таки дозволив банку видавати кредити у гривні», що доповнена коментарем фахівця про кредитні ресурси України; також доповнює порушену проблематику фотоілюстрація, заверстана на цій же сторінці, що зображує рекламу банківських кредитів «на парканах» (підпис до зображення: «На думку експертів, в Україні сьогодні спостерігається бум зростання нецільових кредитів без застави та на придбання побутової техніки»);

3. Фізичне та моральне здоров'я нації: «Із думкою про здоров'я?», автор: Анна Полуденко (2013. — 22 травня); «Пішли по-англійському — не озирнувшись і... не заплативши» (2012. — 4 грудня); «Врятуй своє серце», ав-

тор: Оксана Миколюк (2012. — 16 травня); «У нас не курять!», автор: Андрій Скіпальський (2013. — 12 червня); «Вони перемогли рак», автор: Юлія Костюк (2013. — 9 липня); «Параолімпійці готові нас надихати», автор: Оксана Миколюк (2012. — 29 травня); «Євген Грицяк про здоров'я нації — фізичне й духовне», автор: Сергій Лашенко (2012. — 3 лютого); «Потрібна мода на здоров'я», автор: Оксана Миколюк (2013. — 21 травня);

наприклад, публікація Оксани Миколюк у рубриці «Здоров'я» — «Хоч не дихай!» розпочинається лідом: «У літній період загострюються прояви алергії. Як із цим боротися?» (2013. — 14–15 червня); стаття містить коментарі фахівців щодо окресленої проблеми, зокрема лікаря-алерголога, науковця в галузі біології, дитячого лікаря, а також текст статті доповнено вставкою (завершеною окремою колонкою на іншому фоні таким же кеглем, як і основний текст), де зібрано 9 правил, яких треба дотримуватися, аби полегшити життя алергіка (2013. — 14–15 червня. — С. 10);

4. Суспільні «виразки»: «Про дороги та дурнів», автор: Микола Михник (2013. — 24 травня); «Без сплати хабарів ніхто ніяких пільг не отримає», автор: Наталія Білоусова (2013. — 7 березня); «У кожній хаті є «буржуйка», але було б добре мати більше», автор: Валентина Чабанова (2012. — 21 листопада); «Спадкоємці... «перевертнів», автор: Христина Синичків (2013. — 3 липня);

наприклад, під рубрикою «Ситуація» вміщено статтю Наталії Трач «Корупційні рекорди», яка розкриває корупційні схеми під час проведення спортивних заходів олімпійського масштабу (2013. — 11 червня); публікацію доповнено статистичними даними, наведеними у двох діаграмах («У скільки разів під час будівництва збільшилися витрати на проведення олімпійських ігор?» та «Витрати на будівництво центральних олімпійських стадіонів, тис. дол. на глядача» — статистика продемонстрована у хронологічному зрізі (зміна даних протягом 2004–2014 рр.) (2013. — 11 червня. — С. 9);

5. Культура і соціум: «Макрокосм міні-книжки», автор: Катерина Яковленко (2012. — 15 листопада); «Мовчання ягнят, або Як врятувати культуру», автор: Леся Івасюк (2013. — 16 травня); «Книжковий Арсенал-2013»: встигнути все», автор: Неля Ваверчак (2013. — 16 травня);

наприклад, у проблемній статті «Як позбутися радянської спадщини в топонімії», яка вміщена під рубрикою «Точка зору», авторка — професор Національного університету «Києво-Могилянська академія» Лариса Масенко аналізує проблеми перейменування назв вулиць, пам'яток монументальної пропаганди, що залишилися у спадок Україні від минулої політичної доби. Відомий соціолінгвіст стверджує, що це питання потребує розв'язання на державному законодавчому рівні: «Нинішня ситуація, яка склалась у цій сфері, коли будь-який новий керівник міста або обласні чи міські ради жонглюють назвами на свій розсуд, відповідно до своїх ідеологічних уподобань, ігноруючи позицію місцевої інтелігенції, є неприпустимою. Перейменування мають здійснюватися за єдиним принципом де радянзації та дерусифікації, що означає повернення історичних назв, якщо вони не мають імперських ідеологічних конотацій, й утвердження тих найменувань, пам'ятних знаків і пам'ятників, які формують національний історико-культурний ландшафт міст і сіл на всій території України» (2013. — 18 червня. — С. 5);

6. Екологічні катастрофи: «Експерти: треба змінювати систему координат», автор: Оксана Миколюк (2013. — 5 березня); «А сміття — у меліора-

тивну канаву?..», автор: Наталія Малімон (2013. — 18 червня); «У Криму — водна катастрофа... збитки оцінюються в 250 мільйонів гривень», автор: Микола Семена (2013. — 11 червня); «Затоплені міста Європи. Як борються зі стихійним лихом європейці та українці?», автор: Михайло Аксанюк (2013. — 4 червня);

наприклад, у рубриці «Факт і коментар» у статті «Чорний» день для українського біорізноманіття» Оксана Миколюк досліджує проблему збереження природних ресурсів України; інформаційним приводом до написання матеріалу стала ліквідація урядом територіальних органів, які відповідають за охорону природно-заповідного фонду; авторка бере коментар у фахівця — заступника голови Національного екологічного центру України Олексія Василюка, який роз'яснює складні аспекти проблеми (2013. — 22 травня. — С. 8);

7. Соціальні негаразди, шляхи їх подолання: «Соціальне страхування та соціальна справедливість», автор: Валерій Акоюн (2012. — 28 вересня); «У Луцьку сиротам дали квартири», автор: Наталія Малімон (2013. — 7 червня); «Інтернат — не зло, але може стати його причиною», автор: Оксана Миколюк (2013. — 4 червня);

наприклад, в аналітичній статті Руслани Величко «Кому належить клумба біля Вашого будинку?» (рубрика «Проблема») лід розтлумачує суть питання: «За десять років в Україні було зареєстровано 18 тисяч Об'єднань співвласників багатоквартирних будинків, а оформлено ними прибудинкових територій — лише 994. «День» дослідив, чому» (2013. — 20 червня. — С. 9); також доцільною є фотографія, заверстана у підбір до тексту, на якій зображено сітілайт із соціальною рекламою «Ваш дім — гора проблем? Зберіться та створіть ОСББ»; на важливості теми та ґрунтовному підході автора до її аналізу свідчить наведення цитат із Земельного кодексу України (відомості зведені у формі таблиці);

8. Мистецтво крізь призму соціального: «Що потрібно для виставки робіт Приймаченко у Фінляндії?», автор: Ігор Самокиш (2013. — 7–8 червня); «Класику — в маси!», автор: Тетяна Поліщук (2013. — 28 травня); «Чорноморські ігри» переносять. Один із найбільших дитячих фестивалів України бере паузу через відсутність фінансової підтримки», автор: Іван Антипенко (2013. — 7–8 червня); «Довічний хрест. Відомому акторові Костю Степанкову минуло б 85 років», автор: Сергій Тримбач (2013. — 5 червня);

наприклад, публікація мистецтвознавця Елеонори Ветрової під рубрикою «Вернісаж» — «Дивитися і бачити!» містить лід: «У готельному комплексі «Вікторія» (Донецьк) у експозиції «Місто Д» представлено полотна Автанділа Гургенідзе»; стаття знайомить читача із сучасними тенденціями в малярстві, і зокрема знайомить із роботами молодого грузинського художника-монументаліста Автанділа Гургенідзе; у висновковій частині публікації автор стверджує: «Сучасне мистецтво апелює до інших, не задіяних ще сегментів психіки. Воно оновлює, доповнює, створює певну нову психологію сприйняття, самопочуття. Будьте відкритими і навчіться бачити, не лише дивитися- бачити» (2013. — 23 травня. — С. 10).

Як вважає науковець Л. Климаська, соціальні проблеми — це своєрідні соціальні конструкції, тобто будь-яка проблема актуалізується, підноситься до рівня соціальної тоді, коли до неї привертається увага мас-медіа [2, с. 275]. У цьому контексті вищенаведені соціальні проблеми, що стали об'єктом зацікав-

лення, аналізу та обговорення журналістів — авторів «Дня», всебічно висвітлені, ґрунтовно проаналізовані, названі причини та наслідки окреслених проблем.

Загальнонаціональне друковане видання «День» повною мірою забезпечує реалізацію соціальних функцій (інформування, впливу, відгуку, критики, контролю тощо). Контент видання засвідчує, що соціальна проблематика є однією із визначальних у житті українського суспільства.

Висновки. Потенційна аудиторія щоденної всеукраїнської суспільно-політичної газети «День» — освічені інтелектуали, саме тому попитом в аудиторії видання користуються аналітичні матеріали. Звернення до актуальних проблем соціальної практики (крізь призму економіки, політики, освіти, мистецтва, культури, екології тощо), їх усебічний аналіз, залучення коментарів фахівців, оцінок експертів, доповнення текстової інформації зображальними елементами, тобто візуалізація проблеми, — фіксуємо на шпальтах аналізованого видання в аналітичних публікаціях, що є потужним засобом впливу на свідомість цільової аудиторії.

Перспективним для подальшого дослідження, на наш погляд, видається відстеження читацької реакції на аналітичні матеріали всеукраїнської газети «День», що висвітлюють актуальну соціальну проблематику (опубліковані соціальні відгуки, виявлені згадки, коментарі, посилання в соціальних мережах, обговорення у блогах тощо).

-
1. Аньєс Ів. Підручник із журналістики : Пишемо для газет / Ів Аньєс ; перекл. з фанс. А. Андрусяка. — К. Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2013. — 544 с.
  2. Климанська Л. Д. Медіа-імідж соціальної проблеми / Л. Д. Климанська // *Методологія, теорія та практика соціологічного аналізу сучасного суспільства*. — К., 2009. — Вип. 15. — С. 273–279.
  3. Корнієнко М. В., Малиш М. М. Соціальні проблеми молоді: медіаризики та медіапрофілактика / М. В. Корнієнко, М. М. Малиш // *Наукові записки інституту журналістики*. — К., 2011. — Т. 43 (квітень — червень). — С. 69–99.
  4. Лаврик О. В. Соціальна проблематика газетних виступів: навчально-методичний посібник для студентів зі спеціальності «Журналістика» / О. В. Лаврик. — Х. : ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2010. — 72 с.
  5. Семигіна Т. В. Інформаційне забезпечення соціальної сфери : метод. посіб. до курсу / Т. В. Семигіна. — К. : Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2007. — 156 с.
  6. Скокова Л. Культурна соціологія: «сильна програма» дослідження смислів соціального життя / Л. Скокова, В. Танчер // *Соціологія: теорія, методи, маркетинг*. — 2009. — № 4. — С. 19–42.
  7. Ткаченко О. Г. Соціальні проблеми на шпальтах газет — дієвий чинник у процесі виховання особистості (на матеріалі обласної преси Сумщини) / О. Г. Ткаченко // *Наукові записки інституту журналістики*. — К., 2010. — Т. 38 (січень — березень). — С. 69–72.
  8. Фролова Т. И. Социальная проблематика / *Проблематика СМИ : Информационная повестка дня : учеб. пособ. для студ вузов* / под. ред.

- М. В. Шкондина, Г. С. Вычуба, Т. И. Фроловой. — М. : Аспект Пресс, 2008. — С. 98–142.
9. Чекмишев О. В. Основы профессиональной коммуникации. Теория и практика новинной журналистики : підручник-практикум / О. В. Чекмишев. — К. : ВПЦ «Київський університет», 2004. — 129 с.
10. Шендеровський К. С. Передумови інституалізації соціально значимих медіа / К. С. Шендеровський // Ученые записки Таврического национального университета им. В. И. Вернадского. Сер. «Филология. Социальные коммуникации». — 2011. — Т. 24 (63). — № 4. Ч. 1. — С. 121–134.

**LEADING TENDENCIES OF PRESENTATION
OF SOCIAL PROBLEMS IN ANALYTICAL PUBLICATIONS
OF ALL-UKRAINIAN NEWSPAPER «DAY» (2012–2013)**

Tetiana Saschuk

Kyiv National Taras Shevchenko University,
Melnykova str. , 36/1, Kyiv, 04119, Ukraine

E-mail: tas_ya@ukr.net

The leading tendencies of presentation of social problems are found out in the analytical publications of allukrainian newspaper «Day» (2012–2013). Many levels problems of social practice in edition are certain. The basic and second-rate aspects of realization of social problems are traced in analysable mass-media. Genre embodiment of problems of social practice in a daily is considered in intercommunication with an audience on which the directed edition.

Key words: social problems, printing mass-media, classification of problems, content of edition, heading, audience.

**ВЕДУЩИЕ ТЕНДЕНЦИИ ПРЕЗЕНТАЦИИ СОЦИАЛЬНОЙ
ПРОБЛЕМАТИКИ В АНАЛИТИЧЕСКИХ ПУБЛИКАЦИЯХ
ВСЕУКРАИНСКОЙ ГАЗЕТЫ «ДЕНЬ» (2012–2013)**

Татьяна Сащук

Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко,
ул. Мельникова, 36/1, Киев, 04119, Украина

E-mail: tas_ya@ukr.net

Вьяснены ведущие тенденции презентации социальной проблематики в аналитических публикациях всеукраинской газеты «День» (2012–2013). Определено многоуровневость проблем социальной практики в издании. Прослежены основные и второстепенные аспекты реализации социальной проблематики в анализируемом масс-медиа. Жанровое воплощение проблем социальной практики в ежедневной газете рассмотрено во взаимосвязи с аудиторией, на которую направленное издание.

Ключевые слова: социальная проблематика, печатные СМИ, классификация проблематики, контент издания, рубрика, аудитория.

Стаття надійшла до редколегії 10.10.2013

Прийнята до друку 14.10.2013